

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

”HULLUN HAUSKA HAITARI”

Miten monipuolisesti ja luovasti harmonikkaa voi käyttää
muskarissa

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Jani Mäkelä

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

MÄKELÄ, JANI:

”Hullun hauska haitari”
Miten monipuolisesti ja luovasti
harmonikkaa voi käyttää muskarissa?

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 28 sivua, 3 liitesivua

Syksy 2013

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille, kuinka jokainen opettaja voi hyödyntää omaa instrumenttiansa muskaritunneilla monipuolisesti, luovasti ja pedagogisesti taitavalla tavalla. Työssäni käsittelen muskaritunteja oman instrumenttini harmonikan näkökulmasta. Olen kerännyt tietoa opetustyöni pohjalta, jossa olen hyödyntänyt oppimiani musiikinopetuksen metodeja.

Reflektoidessani opetustani olen tullut siihen tulokseen, että omasta instrumentistani löytyy lukuisia käyttömahdollisuuksia. Oman kokemukseni pohjalta haluan rohkaista muitakin opettajia kulkemaan luovuuden ja mielikuvituksen tietä. Harmonikka on soitin, joka toimii kokonaisena bändinä, koska oikea käsi soittaa melodiaa ja vasen käsi hoitaa basistin ja rumpalin työt.

Avainsanat: harmonikan soitto, musiikkileikkikoulu, luovat työtavat, varhaisiän musiikkikasvatus, vuorovaikutus, improvisaatio, harmonikka muskarissa

Lahti University of Applied Sciences

Faculty of music

MÄKELÄ JANI:

"Accordion - The zany fun instrument"
The diverse and creative ways of using
the Accordion in Music Playschool

Bachelor's Thesis in pre-school music education, 28 pages, 3 appendices

Autumn 2013

ABSTRACT

With my thesis I intend to show how a teacher may make use of their own personal musical instrument in a music playschool setting in as pedagogically creative and varied a manner as possible. I have set out to approach the subject from the perspective of my own personal musical instrument, the accordion.

I have gathered and collected information here on the basis of the music playschool lessons that I have taught, wherein I have been utilizing the methods for music teaching that I have learned.

Thinking and reflecting on my own teaching, I have reached the conclusion that my own instrument holds many different possibilities for use. Based on my own experiences I wish to encourage other teachers to embark on a journey along a path of creativity and imagination. The accordion is an instrument which is able to function as a full set band, where the right hand plays the melody while the left one takes over for the bassist and drummer.

Key words: playing accordion, music playschool, creative working habits, early childhood music education, interaction, improvisation, accordion in music playschool

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HARMONIKKA JA MUSKARI	3
2.1	Perinteiset säestyssoittimet muskarissa	3
2.2	Miksi harmonikka eikä perinteinen kitara?	3
2.3	”Hanuri ja hattu, perinnöksi sattu!”	4
2.4	Harmonikan toiminta lasten kielellä	5
3	HARMONIKAN RAKENNE JA HISTORIA	8
3.1	Millainen soitin on harmonikka?	8
4	ELÄMYKSIEN JA LUOVUUDEN HUUMAA	10
4.1	Elämyksellisyys ja luovuus varhaispedagogiikassa	10
4.2	Elämysten ja luovuuden alkutaipaleella	12
4.3	”Tanssilavan elämyksiä” perheryhmässä	12
4.4	Tarinasäveltäminen luovana työtapana yli 3-vuotiailla	13
5	MUITA NÄKÖKULMIA	15
5.1	Vuorovaikutus, luovuus ja improvisaatio	15
5.2	Suzuki-metodi luovuuden lähteenä	15
5.3	”Monipuolisuus on voimavara”	17
6	HARMONIKAN JA HAITARILAUKUN HYÖDYNTÄMINEN OPETUKSESSA	19
7	OMA LASTENKONSERTTI: ”HASSUN HAITARIN MATKASSA”	22
8	POHDINTA	24
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsittelen instrumenttiani harmonikkaa musiikkileikkikoulunopettajan soittimena. Haluan esitellä soittimen monipuolisia käyttömahdollisuuksia musiikkipedagogin työssä. Tavoitteena on rohkaista muitakin kollegoja pohtimaan oman instrumenttinsa ja siihen kuuluvien oheistarvikkeiden monipuolisia käyttömahdollisuuksia. Jopa pienellä vaivannäöllä soittimesta voi saada pedagogisen työkalun, joka on myös lasten maailmassa mielenkiintoinen ja motivoiva.

Toimin itse kolmatta vuotta varhaisiän musiikinopettajana Hämeenlinnan Sibelius-opistossa. Käytännön työ on opettanut, että mitä enemmän lapset saavat vahvoja tunne-elämyksiä ja kokemuksia, sitä helpompaa ja tehokkaampaa itse oppiminen on. Harmonikka on ollut työssäni tärkeässä roolissa, ja harvinaisuutensa vuoksi soitin on lapsista hyvin mielenkiintoinen. Lasten ideoiden pohjalta olen saanut uusia vinkkejä harmonikan pedagogiseen hyödyntämiseen. Aivan kuin lahjana moni oppilaan idea on johtanut siihen, että varsinaiseen opetustilanteeseen on saanut liitettyä piilo-opetussuunnitelman elementtejä. Opettajat jakavat usein kokemuksia keskenään siitä, kuinka he opettavat lapsia. Eikö hedelmällisempää olisi pohtia sitä, kuinka lapset opettavat meitä opettajia?

Aloitin harmonikansoiton yhdeksänvuotiaana. Sijaisvanhempani olivat tuolloin jo hyvin iäkkäitä, mutta sain valita soittimen itse. Moni voisi kuvitella, että sodassa rintamalla taistellut isäni olisi ollut soittimen valinnan takana. Ei. Muut ikätoverini valitsivat rummut tai kitaran. Ymmärsin varsin varhain, että harmonikkaa voi hyödyntää myös muuten kuin perinteisellä tavalla. Olin hyvin pettynyt katsellessani vanhempia harmonikan soittajia, jotka istuivat kesällä ladon nurkassa soittamassa. Minusta tuntuu, että osa melkein nukkui harmonikkansa päällä. Ajattelin itse, että harmonikassa on palkeet, jotka aukeavat. Siksi myös soittajan, taiteilijan tulee avata itsensä eikä käpertyä kuoreensa.

Itse halusin lähestyä instrumenttiani mahdollisimman poikkitaiteellisin keinoin jo teini-iässä. Halusin opetella laulamaan itse itseäni säestäen. Sitten tuli mukaan harrastajateatteri. Käytin soitinta monipuolisesti näytellessäni ja laulaessani. Myös äänitehosteena ja lavan rekvisiittana harmonikka oli käyttökelpoinen. Mieleeni jäi

myös kohtaus, jossa sain soittaa Säkijärven polkan silmät kiinni, selälläni maaten. Mielessäni vahvistui yhä enemmän ajatus siitä, kuinka tuota upeaa soitinta voi hyödyntää taiteen kentällä lähes rajattomasti. Olen saanut kulkea harmonikka sylissäni varsin pitkän matkan. Olen iloinen siitä, että nyt minulla on mahdollisuus näyttää lapsille muskarissa, kuinka monipuolinen soitin harmonikka on.

Harmonikka muskarisoittimena kiinnostaa minua myös siksi, että siitä ei ole minkäänlaista kirjallisuutta opettajan instrumenttina musiikkileikkikoulussa. Harvinaisuutensa vuoksi haluan myös tuoda opinnäytetyössäni esille sen, kuinka soitinta voidaan hyödyntää muskaritunneilla hyvin monella eri tavalla. Olen kuullut vain muutaman opettajan käyttävän harmonikkaa opetuksessaan silloin tällöin. Opettajalla, joka työskentelee musiikkileikkikoulussa, on yleensä laaja-alaiset tiedot ja taidot käyttää luovuutta ja mielikuvitusta. Oli instrumenttisi mikä tahansa, toivon, että saisit kirjoituksestani vinkkejä omaan opetustyöhösi, toimit sitten musiikkikasvatuksen parissa millä sektorilla tahansa. Harmonikka ja sen pedagogiset käyttömahdollisuudet ovat kuitenkin tämän opinnäytetyön keskiössä.

2 HARMONIKKA JA MUSKARI

2.1 Perinteiset säestyssoittimet muskarissa

Ensimmäisenä opiskeluvuonna ehdin vieraillla useissa musiikkikouluissa, koska olin innostunut observoinnista ja seurattessani muiden opettajien tunteja aika kului kuin siivillä. Kiinnitin huomiota siihen, kuinka lähes jokainen opettaja käytti säestyssoittimenaan pianoa tai kitaraa. Kanteletta opettajat käyttivät lähinnä varsinaisissa kanteleryhmissä.

Seurattessani pidempään tunteja eräässä musiikkiopistossa huomasin varsin mielenkiintoisen seikan. Opettajat saivat aikaan vaihtelua tuntiinsa vaihtamalla mm. pianon ja lasten penkkien paikkaa. Silloin ajattelin, että opettajan hieno ajatus musiikkileikkikoulutilan monipuolisesta hyödyntämisestä asetti kuitenkin omat rajoituksensa. Pianon takana opettaja on aina ikään kuin vankina. Pianon takaa on mahdotonta saada suoraa katsekontaktia lapsiin. Myös vuorovaikutus lasten kanssa jää pinnalliseksi sekä mahdolliset häiriötekijät saattavat jäädä opettajalta kokonaan huomaamatta. Harmonikka mahdollistaa hyvän ergonomisen asennon opetustilanteessa, ja opettaja kykenee suorassa katsekontaktissa hyödyntämään omia ilmeitään ja eleitään. Mielestäni piano on hyvä soitin mm. musiikkiliikunnan säestämisessä tai vaikkapa rentoutusmusiikkia soittaessa. Mutta olen sitä mieltä, että varsinaisena aktivoivana opetuksen välittäjänä se on kuitenkin puutteellinen.

2.2 Miksi harmonikka eikä perinteinen kitara?

Valitsin soittimeksi harmonikan, koska se toimii myös kokonaisena orkesterina toimintamekanisminsa vuoksi. Esittelen soittimeni toimintaa tarkemmin myöhemmässä luvussa. Harmonikan kanssa on helppo siirtyä paikasta toiseen ja lapsiin voi pitää opetustilanteessa tiiviin katsekontaktin. Yksi yleisimmistä soittimista muskariopettajilla on kitara. Miksi en sitten itse käytä sitä ensisijaisena soittimena? Kitaran kanssa on kätevä vaihtaa paikkaa muskariluokassa ja harmonikan tapaan katsekontakti lapsiin säilyy. Harmonikka soveltuu soittimena kuitenkin laajemman musiikkityylien kirjon esittämiseen kuin kitara. Harmonikan dynamiikan ja eri äänen sävyjen (rekisterien) valikoima on myös monipuolisempi

kuin kitarassa. Korostan, että kaikilla soittimilla on paikkansa ja tehtävänsä. Harvinaisena musiikkikasvattajan soittimena harmonikka tuo kuitenkin paljon lisäulottuvuuksia ja mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta ja yhä monipuolisempaa taiteellista opetustyötä.

2.3 ”Hanuri ja hattu, perinnöksi sattu!”

Otsikon sanonnasta voi päätellä, että harmonikka on vanha kansansoitin ja sen kulttuurinen arvo on varsin merkittävä. Onko harmonikalla sitten jotakin lisäarvoa opettajan säestyssoittimena muskarissa?

Musiikkileikkikoulun yhtenä tavoitteena on kulttuuriperinnön jatkaminen ja siirtäminen jälkipolville. Harmonikka on soittimena suomalaisille hyvin rakas.

Moni suomalainen olisi hämillään, jos juhannusaattona kokon ympärillä soisi pasuuna eikä harmonikka. Harmonikan avulla lapsille on luontevaa opettaa myös vanhoja kansanlauluja. Vanhat piiritanssit saavat autenttisen tunnelman haitarilla soitettaessa. Itse olen kokeillut tunneillani tanssia mukana piiritanssissa samalla kun soitan. Aluksi se oli hieman hankalaa ja ehkä koomistakin! Harjoittelu tekee mestarin. Nyt osaan jo itsekkin nauraa, kun soittaessa ja samalla polkkaa tanssiessa joskus remmi valskaa tai odottamaton modulaatio yllättää!

Opetustyöni kautta pyrin tuomaan harmonikkaa kohti lasten maailmaa siten, että he voisivat rohkaistua ja valita sen jopa omaksi instrumentikseen. Katson, että minulla on hyvä mahdollisuus vaikuttaa valintaan positiivisella tavalla. Sibelius-opistossa alkavat kuusivuotiailla lapsilla soitinvalmennusryhmät, joissa lapset pääsevät intensiivisemmin tutustumaan valitsemaansa soittimeen. Kaikki se työ, mitä sitä ennen teen mm. harmonikan puolesta, toivottavasti näkyy myös mahdollisissa soitinvalinnoissa. On kuitenkin muistettava, että tärkein tavoite on se, että lapsi ylipäättään jatkaisi harrastustaan musiikin parissa. Soittimen ehtii valita myöhemminkin.

Korostan, että myös kansanperinteen jatkajia tarvitaan, ettei tämän luvun otsikko jäisi vain historian siipien havinaksi. Haluan siksi rohkaista myös muita muskariopettajia käyttämään harmonikkaa rohkeasti opetuksessa, mikäli sitä on joskus soittanut muusikon urallaan. Virtuosi ei tarvitse olla. Vinkkejä tulen tässä

työssäni antamaan mahdollisimman monipuolisesti ja selkeästi. Tarkoitukseni ei ole suinkaan tyrkyttää tai aivopestä ketään, lähinnä kannustaa kollegoja pohtimaan sitä, kuinka monipuolisesti soitintansa voi hyödyntää turhautumatta ensimmäisen kymmenen työvuoden jälkeen.

2.4 Harmonikan toiminta lasten kielellä

Observoin syksyllä 2011 Sibelius-opiston soitinesittelytuntia. Vuorossa oli harmonikka, jonka harmonikansoiton opettaja Reijo Ahonen esitteli varsin upeasti 6-vuotiaille lapsille lasten kielellä. Heillä on tietoa siitä, mikä on eskarireppu. Lapsista on hauskaa, kun opettaja kysyy: ”Kenellä on eskarireppu?” Kaikki tietysti viittaavat innokkaina. Opettaja esittää jatkokysymyksen: ”Kuinka moni teistä on kokeillut laittaa eskarirepun etupuolelle?” Ainuttakaan kättä ei nouse. Opettaja nostaa harmonikan syliinsä ja kertoo, että tämä soitin nostetaan nimenomaan etupuolelle syliin ja remmit laitetaan olkapäiden yli, kuten eskarireppu. Soittaessa otetaan hyvä istuma-asento ja takaremmi laitetaan kiinni. Harmonikan nepparit avataan sekä alhaalta että ylhäältä. Vasen käsi laitetaan bassopuolella remmin takaa. Kaiken edellä mainitun opettaja näyttää hitaasti havainnollistaen.

Opettaja nimeää soittimen harmonikaksi ja innostaa lapsia kertomalla, kuinka monta nimeä rakkaalla lapsella on. Osa lapsista on kuullut nimityksen haitari tai hanuri, mutta nimeä kurttu, sirmakka tai pirunkeuhko ei kukaan ole koskaan kuullut. Lapsilla on hauskaa kuullessaan erikoisia nimityksiä soittimesta.

Lapset innostuvat aiheesta yhä enemmän, ja silloin aloitetaan varsinainen tutkimusmatka. Opettaja kertoo, että oikealla puolella on mustia ja valkoisia pyöreitä nappuloita. Vasemmalla puolella on vain valkoisia näppäimiä. Tässä vaiheessa yleensä joku kiinnostuu siitä, miksi vasemmalla puolella ei olekaan mustia sekä valkoisia näppäimiä. Opettaja perustelee, että koska sille puolelle ei nähdä soittaessa, riittää vain yhden väriset nappulat. Tarkkasilmäisimmät kysyvät, miksi vasemmalla puolella on muutama näppäin, joissa on kuoppa tai timantti. Lapsille kerrotaan, että apunäppäimien avulla harmonikan bassopuolelta löydetään helposti muutama tuttu sävellaji.

Lapsista suurin osa haluaa tietää tässä vaiheessa, miten soitin soi. Opettaja motivoi lapsia ja kysyy: ”Tuleekohan harmonikasta ääni, kun painaa napista?” Kaikki ovat mukana juonessa ja nyökyttelevät. Opettaja painaa nappulaa sekä oikealta että vasemmalta puolelta, mutta mitään ei tapahdu. Ei kuulu ääntä. Opettaja esittää jälleen lisäkysymyksen: ”Pitäisiköhän tehdä jotakin muuta samaan aikaan, että soittimesta kuuluisi jotain?” Hetken hiljaisuuden jälkeen yksi lapsi keksii: ”Mun papalla on tollanen haitari. Mä oon nähnyt, että se samalla jotenkin vetää sitä. Ei se muuten soi.” Opettaja on iloinen huomattessaan, että lapsi on oivaltanut soittimen perusmekanismin aivan oikein.

Opettaja haluaa saada lapset edelleen ajattelemaan. Hän toteaa: ”Kokeillaan vetää paljetta, jos sieltä tulisi ääni.” Ei pihaustakaan. Lasten tehtävä on miettiä, missä mahtaa olla syy, että harmonikka ei edelleenkään soi. Hetken mietittyään lähes kaikki ovat sitä mieltä, että niitä nappuloita pitäisi painaa samaan aikaan, kun haitaria vedetään. Opettaja on jälleen tyytyväinen. Lapset ovat oivaltaneet uuden tärkeän asian. Hän vielä muistuttaa, että harmonikkaa ei saa vetää niin, että ei paina mitään nappulaa. Siitä eivät palkeet pidä. Vielä on kuitenkin tässä vaiheessa yksi asia epäselvä. Opettaja painaa nappuloita ja vetää harmonikkaa, jotta ääni soi, ja kysyy: ”Mikä on haitarissa tämä venyvä osa, jonka ansiosta se soi?” Lapset eivät ole aiemmin venyvän osan nimeä kuulleet, ja opettaja kertoo sen nimeksi palkeet.

Soitinesittelytuokio jatkuu, ja keskustellaan siitä, miten varsinainen ääni harmonikan sisällä syntyy. Opettaja kertoo tuuliiäänestä, joka syntyy haitarin ilmanappia painamalla. Se löytyy hieman piilosta vasemmalta puolelta, ja jokainen käy vilkaisemassa lähempää, mistä se löytyy. Ilma kulkee soittimen sisällä tyhjistä reiästä, ja lapsista on jälleen hauskaa, kun harmonikkaa verrataan huuliharppuun, joka on paljon pienempi soitin. Melkein kuin tilauksesta joku lapsista kuitenkin kysyy: ”Miten niin huuliharppu? Ei toi oo yhtään ees sen näkönen.” Opettaja selittää, että harmonikan sisällä on ikään kuin pieniä huuliharppuja, jotka eivät näy kuoren alta. Kun harmonikan nappulaa painetaan, huuliharppun luokku aukeaa. Sinne matkustava ilma sytyttää äänen soimaan. Ääni kulkee harmonikan kuoreissa olevien reikien kautta.

Sitten on aika käsitellä harmonikan soittamista ja erilaisia soittotapoja. Soittimella on helppo havainnollistaa, kuinka paljetta voimakkaasti työntäessä ja vetäessä ääni soi voimakkaasti. Vastaavasti paljetta kevyesti työntäessä ja vetäessä ääni on hiljainen. Opettaja havainnollistaa vielä asian siten, että voimakas palkeen liikuttaminen saa aikaan myrskytuulen ja kevyt liikuttaminen pienen tuulen.

Opettaja havainnollistaa äänien melodian ulottuvuutta eli ambitusta hyvin lasten kielellä: ”Kun nappeja painetaan oikealta puolella läheltä kasvoja, soi möreitä ääniä eli matalia ääniä. Jos painat nappeja läheltä jalkoja, soivat kimeät äänet.”

Lapset ovat jaksaneet istua ja kuunnella yllättävän pirteänä 20 minuutin esityksen, ja lopuksi jokainen saa esittää opettajalle kysymyksiä harmonikasta. Halukkaat pääsevät myös kokeilemaan pienemmällä haitarilla soittamista. Lapset ovat innoissaan, kun saavat vetää ja työntää paljetta ja kokeilla, miten saa aikaan möreitä tai kimeitä ääniä.

3 HARMONIKAN RAKENNE JA HISTORIA

3.1 Millainen soitin on harmonikka

Haitarin kehitys alkoi Saksassa 1800-luvulla. Romun (2006) mukaan C. F. Buschman valmisti ensimmäisen viisitoistaäänisen viritysapuneuvon, joka muistutti huuliharppua. Hän lisäsi huuliharppuun palkeet. Harmonikan prototyyppi oli keksitty. Tarina kuitenkin kertoo, että harmonikan kehitys sai alkunsa Kiinan keisarin kehittämästä suu-urusta jo yli 4000 vuotta sitten. Keksinnön ansiosta muutkin vapaalehdykkäsoittimet, kuten huuliharppu ja harmoni, alkoivat kehittyä. Harmonikkaperheeseen kuuluvat myös bandoneon ja concertina. (Romu 2006, Sibelius-Akatemian etnonet-sivusto.)

Pihlajamaan mukaan aluksi harmonikat olivat yksirivisiä. Pikku hiljaa rivien määrä lisääntyi, ja nykyisin niitä on käytössä jopa kuusi. Aluksi sormion alusta oli harmonikassa tasainen. Nykymallien sormio on porrasmainen. Harmonikan näppäimet on järjestetty kromaattisesti nouseviksi ja A-C tärkeinä tunnussävelinä sijoittuvat keskiriville. (Pihlajamaa 1967/2007, 2.) Pienillä 1- ja 2-rivisillä haitareilla saadaan eri ääniä riippuen siitä, työnnetäänkö vai vedetäänkö paljetta. Äänialaa riittää kahden oktaavin verran. Viisirivinen näppäinharmonikka on myös suosittu kansanmusiikissa, ja se onkin ottanut valta-aseman 1- ja 2-rivisten haitareiden sijaan. (Sibelius-Akatemian etnonet-sivusto.)

Romu tarkentaa, että harmonikan sointimaailma on persoonallinen ja sen tuntemus on pohja soittimen hallintaan. Soittimen äänialan, soinnillisuuden ja dynamiikkamuuntelun mahdollistavat eri määrä rekisterejä eli äänikertoja. (Romu 2006.)

Miten harmonikkaa sitten soitetaan? Kontunen kirjoittaa, että oikea käsi soittaa soittimen oikeata eli diskanttipuolta ja vasen käsi soittaa bassopuolta. Palkeita vetämällä ja työntämällä saadaan aikaiseksi ääni. Harmonikan näppäimiä on kahdenlaisia. Tavallisin näppäimistö koostuu pyöreistä nappuloista, ja sitä voidaan kutsua rivinäppäimistöksi. Vaihtoehtona on näppäimistö, joka muistuttaa pianon koskettimistoa. Mallien erona on mm. se, että näppäinharmonikan ääniala

on jopa viisi oktaavia. Pianoharmonikalla päästään vain reiluun kolmeen oktaaviin. (Kontunen 1988, 190.)

Romun mukaan Suomessa harmonikoissa on käytössä muunnos italialaisesta eli eurooppalaisesta järjestelmästä eikä käytetä missään muussa maassa.

Näppäinharmonikassa soittimen diskanttipuolella perusnäppäimistö sisältää kolme riviä. Soitin sisältää kuitenkin usein kaksi lisäriviä, jotka eivät kasvata soittimen äänialaa. Niiden tehtävänä on toimia apunäppäiminä. Ne ovat säveliltään siis samoja kolmen perusnäppäimistöriivin kanssa. Monet nopeita juoksutuksia sisältävät kappaleet vaativat apurivistön käytön hallintaa. (Romu 2006.)

Kontunen esittää, että harmonikan bassopuolen yleisimmät versiot ovat kytketty basso eli standardibasso ja melodiabasso. Kytettyä bassoa kvinttiympyrän tapaan asetettuna käytetään erityisesti kevyessä musiikissa. Bassosta saadaan soitettua myös duuri-, molli-, septimi- sekä dimisointu. Melodiabassoa käytetään konserttimusiikissa, jotta melodian soittamiselle saadaan laajempia käyttömahdollisuuksia. (Kontunen 1988, 190.)

Harmonikalla on kuitenkin kahdet kasvot. Kansallisoittimen asemaan pääseminen reilu parisataa vuotta sitten ei ollut lainkaan itsestään selvää. Soittimen ajateltiin pilaavan suomalaisten musiikkikorvan, ja siksi se aiheutti täällä myös vastarintaa. Tunnetuimpiin vastustajiin 1900-luvun alussa kuului Otto Andersson, joka kirjoitti Finsk Musikrevyssä (1907) artikkelin otsikolla "Bränn dragharmonikorna!":

"Harmonikka on kansanmusiikin suuri vihollinen. Harmonikka hävittää koko kansan musikaaliset taipumukset, tuhoaa kuulon ja vetää alas musikaalisen maun. Älkää tanssiko kavalien harmonikkojen rääkynän mukaan. Älkää ostako niitä. Älkää pitäkö kodeissanne. Polttakaa ne!" (Andersson 1907.)

Harmonikka on kuitenkin hyväksytty ns. vakavan taidemusiikin soittimeksi, mutta vasta viime vuosikymmeninä. (Sibelius- Akatemian etnonet-sivusto.) Kehityksen suunta on ollut siis positiivista ja harmonikan monipuoliset käyttömahdollisuudet musiikissa ovat merkillepantavia.

4 ELÄMYSTEN JA LUOVUUDEN HUUMAA

4.1 Elämyksellisyys ja luovuus varhaispedagogiikassa

Jo antiikin aikana oltiin sitä mieltä, että taiteilijalla on yliluonnollisia kykyjä. Aikakauden ajatukset jalostuivat aikojen kuluessa psykoanalyysin kautta termiksi luovuus. Luovuus kulkee myös koko opetusprosessin läpi. Se ei ole siis erillinen metodi tai opetuksen alue. Keskeisenä tekijänä on oppilaan oma oivaltaminen. Webbin kertoo, että opettaja tarvitsee ”kolmea ceetä”: creativity (luovuutta), courage (rohkeutta) ja caring (pedagogista rakkautta). Halusin lainata Webbin ajatusta siksi, että luovuus korostuu lasten parissa työskennellessä. Opettajan on mahdoton saada lapsia mukaan, jos hän ei toteuta muskaritunteja luovalla otteella, lapsen maailmasta käsin. Rohkeus on myös tärkeää. Opettajan on kokeiltava muskarissa erilaisia keinoja ja ”jippoja”, joiden avulla lapset saadaan aidosti kiinnostumaan opetettavasta asiasta.

Heterogeenistä lapsiryhmää ei voi opettaa tietyllä konseptilla. Pedagoginen rakkaus on toivon mukaan jokaisen opettajan työn taustalla. Työtä ei voi mielestäni tehdä antaumuksellisesti rautaisella otteella, mikäli siinä ei ole mukana sydän, pää ja jalat!”

Luova ajattelu ja toiminta kuuluvat yhteen. Koska pelkästään musiikin kuuntelun katsotaan olevan luovuutta edistävää, harmonikka on soittimena äärimmäisen hyvä. Harmonikalla voit soittaa musiikkia kansanmusiikista aina jazziin ja ns. vakavaan taidemusiikkiin asti. Elämyksellisen ja luovan ilmaisun tukemiseksi opettajalla on tärkeä tehtävä avoimen ja luovan ilmapiirin luomisessa (Linnankivi, Tenkku & Urho 1981, 203- 207).

Luova toiminta ja vapaa itsensä ilmaiseminen tuottavat sisäistä tyydytystä sekä elämäniloa. Mikäli ajatellaan luovuuden koskevan jokaista, riittää, että lopputuloksena syntyy jotain uutta. (Uusikylä & Atjonen 2005.)

Varhaiskasvatuksen kentällä tämä on hyvin nähtävissä. Lapset ovat luonnostaan idearikkaita. Kokemuksesta tiedän, että jokaisella muskaritunnilla oppii lapsilta jotakin uutta. Parhaimmat vinkit tulevat esiin nimenomaan luovissa musiikkituokioissa. Haasteena on, että lapsi saisi olla lapsi myös

kotiympäristössään. Usein kulttuurikäyttäytymismallit ohjaavat vanhempia kasvattamaan lapsiansa tiettyyn muottiin. Se voi tyrehdyttää lapselle ominaisen luovuuden, ilon ja uteliaisuuden. Mielestäni tullaan tietynlaiseen vastakkainasetteluun. Kotona opetetaan elämään ruodussa ja musiikkileikkikoulussa kannustetaan heittäytymään, hassuttelemaan ja improvisoimaan. Itse olen elänyt tämänkaltaisen lapsuuden. Iäkäs kasvatti-isäni oli perheen autoritaarinen hahmo, jonka sanaa kunnioitettiin. Muistan elävästi hänen kommenttinsa, kun tanssin ja lauloin pikkupoikana pirtin lattialla: ”Sirkukseen sinä kuulut.” Kului vuosia, kunnes ala-asteen opettaja sai minuun jälleen kylvettyä luovuuden siemenen. Aloin elää uudelleen kesken jäänyttä lapsuutta.

Ritmala on työtovereineen pohtinut lapsen luontaista luovuutta. Lapsi toimii ja ajattelee omalla luontaisella tavallaan. Se sisältää leikkimistä, liikkumista, tutkimista sekä taiteellista kokemista ja ilmaisemista eri keinoin. Opettajan on hyvä ottaa huomioon lapsen tarpeet, toiveet ja näkökulma sekä lapselle ominaiset tavat toimia. Näin opettajan tarjoamat elämykset ovat lapselle mahdollisimman monipuolisia. Lapsi on luonnostaan luova ja vuorovaikutukseen pyrkivä, mutta opetuksessa on silti muistettava, että jokainen lapsi on erilainen persoona kaikkine sen hetkisine tietoineen ja taitoineen. Mitä enemmän opettaja haluaa panostaa luovuuden ja elämyksellisyyden käyttöön muskaritunnilla, sitä enemmän tulee kartoittaa lapsia kiinnostavia asioita myös muilta elämän alueilta. Asioita voi saada selville keskustelemalla, havainnoimalla sekä lasten omien piirrosten avulla. (Ritmala, Ojanen, Siven, Vihunen & Vilen 2010, 196- 197.)

Karppisen, Puurulan ja Ruokosen mukaan elämyksellisyyttä ja luovuutta herätellään varhaispedagogiikassa. Moni opettaja pyytää lapsia liikkumaan vapaasti musiikin tahdissa, piirtämään musiikin tahdissa tai vaikkapa maalaamaan sormiväreillä musiikin tunnelmasta. Tutkimukset osoittavat, että muun muassa esikouluikäiset lapset innostuvat eniten kokemuksista, joiden yhteydessä voidaan liikkua tai soittaa. Luovuuden käyttö tuo opettajalle vapautta mutta myös vastuuta. Opettajan tulee olla valmis kouluttautumaan jatkuvasti. On oltava ajan hermolla ja tiedostettava, että on osattava asiansa niin opetussisällön kuin pedagogiankin kannalta. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001a, 175.)

4.2 Elämysten ja luovuuden alkutaipaleella

Lapsen kokonaisvaltaista kehitystä on tuettava jo vauvasta alkaen. Vanhempia tulee rohkaista monipuoliseen luovaan heittäytymiseen lapsen kanssa. Lapsen tulisi saada mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja hänen olisi annettava tehdä asioita lapsen tavalla. Lapsi haluaa kokeilla erilaisia asioita, ja meidän tulee arvostaa hänen itsenäistä tekemistään. Oppimisympäristö, jossa on lupa käyttää erilaisia materiaaleja, olisi oiva ratkaisu. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001b, 41.)

Erilaisen liikkumisen avulla aikuinen voi tukea lasta ja tarjota luovan toiminnan kautta vahvoja tunne-elämyksiä. Aikuisen tehtävä on rohkaista, haastaa ja palkita. Aikuinen voi motivoida lasta ilmein, elein, tiloin ja välinein sekä rohkaista lapsen ponnisteluja ja ilmaisua. Sen hetkiset taidot eivät ole toiminnan keskiössä. Aikuinen toimii esimerkkinä ja lapsi matkii. Aikuisen tulee nauttia myös oman kehonsa käytöstä. Ei ole hedelmällistä tyytyä vain sivustaseuraajan rooliin. (Karppinen ym.)

Lapselle tulee tarjota runsaasti elämyksiä. Pieni lapsi rakastaa koskettelua, maistelua ja haistelua. Muskarissa lapsi saa elämyksiä musiikillisten toimintatapojen ja erilaisten aistielämyksien kautta sekä seuraten opettajaa ja muita lapsia. Näissä elämystuokioissa on tärkeää, että sekä opettaja, että vanhemmat ovat täysillä mukana. Siten aikuinen voi viestittää lapselle, että yhdessäolon hetki on merkittävä. (Karppinen ym.)

Luova liikunta on parhaimmillaan, kun toiminta lähtee lapsesta itsestään. Aikuisen on hyvä olla osallistujan roolissa ja matkia lapsen liikkeitä. Hän voi tietoisesti myös muunnella tai nimetä näkemiään liikkeitä. Tämä tuo lapselle tunteen siitä, että aikuinen on aidosti kiinnostunut hänen liikkeestään. Samalla lapsi oppii myös huomaamaan ja havainnoimaan liikkeitään. (Karppinen ym.)

4.3 Tanssilavan elämyksiä perheryhmässä

Harmonikan avulla olen voinut tarjota vahvoja tunne-elämyksiä perheryhmissäni. Olen ideoinut lauantairyhmissä tunnin loppuvaiheeseen osion lauantain toivetanssit. Vanhemmat saavat itse ehdottaa, tanssitaanko valssia, humppaa, tangoa, jenkkaa jne. Myös yksittäisiä lempikappaleita on mahdollisuus toivoa.

1-2-vuotiaat odottavat ja rakastavat tanssihetkeä. Tanssissa tehdään paljon erilaisia liikkeitä, pyörähdyksiä, käännöksiä ja hyppyjä. Motoristen taitojen kehittäminen on tälle ikäryhmälle hyödyllistä. Lasta kiinnostavalla tavalla voidaan edistää laajasti lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Lasten eleistä, ilmeistä ja käyttäytymisestä voi nähdä myös oman onnistumisensa. Väistämättä tulee mieleeni, onko tanssimusiikki ja harmonikan haikea melodiikka ikään kuin sisäänkirjoitettuna geeneihimme. Sodan päättymisestä on kuitenkin aikaa vasta vajaa 70 vuotta, ja ennen sitä ja sen jälkeen harmonikkamusiikki on ollut merkittävässä osassa kansamme tunteiden tulkkina.

Harmonikan avulla voin opettajana siirtää sekä kansanmusiikin että tanssimusiikin arvokasta kulttuuriperintöä jälkipolville. Olemmeko koskaan tulleet ajatelleeksi, kuinka tanssit järjestetään yleensä lavoilla ilta-aikaan, jolloin lapset yleensä laitetaan nukkumaan? Eikö lapsille tulisi myös suoda mahdollisuus osallistua riemuun? Onko tanssi tarkoitettu vain aikuisten itseoikeutetuksi itseilmaisun muodoksi? Jos kerran päiväaikaan järjestetään eläkeläisille tansseja, miksi ei lapsille? Tästä syystä päätin, että perheryhmissäni sisältyy tunnin teemaan aina päivän toivetanssiosuus. Lapset saavat tanssia yksin, toisten lasten kanssa tai vanhemman sylissä. Ja uskokaa tai älkää: tunnelma ja riemu on katossa jo ensimmäisen humpan jälkeen!

4.4 Tarinasäveltäminen luovana työtapana yli 3-vuotiailla

Musiikkiterapiakurssilla perehdyin tarinasäveltämisen taitoon ja sen pedagogisiin mahdollisuuksiin. Tarinasäveltämisen kehitti musiikkiterapeutti ja pianonsoitonopettaja Hanna Hakomäki. Tarinasäveltäminen perustuu ideaan, jonka mukaan jokainen voi ilmaista itseään musiikin avulla ilman minkäänlaisia ennakkotaitoja. Se antaa mahdollisuuden jokaiselle ilmentää olemassaoloaan ja olla musiikin keinoin vuorovaikutuksessa muiden kanssa tunteita, ajatuksia ja kokemuksia jakaen. Tarinasävellyksen tuotos voi olla laulu, sävelteos, musiikkitarina tai leikki tai vaikkapa musiikkiteatteriesitys. Tarinasäveltäjä tekee teoksen ja tarinasävellyttävä kuuntelee ja kirjaa sen muistiin. (Hakomäki 2007, 15-16, 45.)

Koska haluan omassa työssäni tuottaa lapsille mahdollisimman monipuolisia elämyksiä ja tukea luovuuden kehittymistä, on tarinasäveltäminen yksi loistavista keinoista siihen. Hakomäen mukaan sen parissa musiikkiin ja soittimeen tutustutaan heti tunnetasolla ja omakohtaisesti. Lapsi voi soittaa hänelle tarkoitettua pientä harmonikkaa. Hän kokee välittömästi: ”Minä osaan!” Tunne osaamisesta vahvistaa lapsen sisäistä motivaatiota ja lisää näin lapsen oppimista. Tämä edistää myös positiivisen musiikkisuhteen syntymistä, koska lapsen soittama teos on juuri hänen vaatimustasollensa sopiva. (emt.)

Luovana pedagogisena tapahtumana mukana ovat luonnollisesti musiikilliset perustavoitteet. Rytmii, melodia, harmonia, muoto ja sointiväri tulevat tutuiksi. Toiminta tuottaa elämyksiä pedagogisten tavoitteiden samalla toteutuessa. (emt.) Lummelahden mukaan lapsen oppimisessa onkin hyvä muistaa pari tärkeää seikkaa. Olennaista on toiminnallisuus ja kokemuksellisuus. Lapsen kokiessa vahvoja elämyksiä, motivaatio ja aktiivisuus lisääntyvät ja samalla myös tiedon määrä kasvaa. (Lummelahti 2001, 39- 40.)

Hakomäki vielä painottaa, että tarinasäveltäminen tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen alueella. Positiivisia vaikutuksia on havaittu myös muistin, motorisen ja emotionaalisen alueen toiminnoissa. Tarinasäveltäminen motivoi myös varhaispedagogia, koska hän voi yhdistää toimintaan muita taiteen aloja, kuten tanssia, teatteria, kirjallisuutta ja kuvataidetta. Luovuuden näkökulmasta tällä opetustavalla saadaan vapautunut suhde musiikkiin ja positiivisia kokemuksia esiintymisestä. Tämän johdosta esiintymisjännitys vähenee, ja se motivoi edelleen luovaan ja estottomaan taiteen tuottamiseen. (Hakomäki 2007, 15- 16, 45.)

5 MUITA NÄKÖKULMIA

5.1 Vuorovaikutus, luovuus ja improvisaatio

Erja Joukamo-Ampuja tuo luennollaan hienosti esille, kuinka Luomus-koulutuksella Sibelius-Akatemiassa on aikaansaanut hyviä tuloksia. Lähtökohtana on herätellä luovuutta, jota lapsilla on luonnostaan. Ympärillä oleville arkiesineille keksitään uusia käyttötapoja, ja aikuisena kätkeyty kekseliäisyys pyritään herättelemään uudelleen henkiin. Puhutaan Maslow´n mukaisesta primaarin ja sekundäärin luovuuden integraatioprosessista. Primaarinen luovuus on meihin sisäänkirjoitettua ja tiedostamatonta, kun taas sekundäärinen luovuus on rationaalista ja produktiivista päättelyä. Taide syntyy parhaimmillaan niiden yhteistuloksena, ja niitä voi hienosti soveltaa myös varhaispedagogiikkaan musiikkileikkikoulussa. Haluan poimia joitakin merkittäviä seikkoja nimenomaan musiikkileikkikoulun toiminnan näkökulmasta. Vaikka varhaisiän musiikinopettaja rakentaa huolellisesti tuntisuunnitelman, on hyvä jättää tilaa myös suunnittelemattomuudelle. Avoimuus ja herkkyys kuunnella lasten omia ideoita tuo uskomattoman paljon hyvää sisältöä tunnin kulkuun. Aiemminkin mainittu luovuuden käyttö opettamisessa ja ohjaamisessa tulevat esille myös Luomus-koulutuksessa. ”Moka on lahja!” on mielestäni osuva kuvaus, joka on siirrettävissä myös musiikkileikkikouluun. (Joukamo-Ampuja 2011.) Lapset sanovat usein jossakin musiikkiharjoituksessa: ”Ope. Mä en osaa! Mä soitan väärin!” Olen aina vastannut: ”Ei sinun tarvitsekaan vielä osata. Sinä osaat jo paljon. Opit kyllä.”

5.2 Suzuki-metodi luovuuden lähteenä

Luovuuden ja elämyksellisyyden näkökulmasta mielenkiintoinen on myös japanilaisen viulupedagogin Shinichi Suzukin kehittämä Suzuki-metodi. Haluan viitata Saarikorven (2013) mainitsemaan työtapaan, josta kiinnostuin. Suzuki-tunneilla huokuu rakkaus musiikkiin, ja pienet lapset voivat soittaa siellä yhtä aikaa. Aloittelijat ovat noin kolmevuotiaita, ja heillä on tunnilla mukana esimerkiksi pehmoleluja. Musiikkia ja soittamista lähestytään elämyksellisyyden kautta, ja esimerkiksi pehmolelu voi toivoa läksykappaletta lapselta. Lapsi

motivoituu soittamaan kappaletta lelun innoittamana, ja lopuksi opettaja voi sanoa: ”Tätä kappaletta harjoitellaankin tänään vähän enemmän.” (Saarikorpi 2013.)

Sibelius-opistossa on lapsille tarkoitettu pieni haitari, jota jaksaa jopa 3-vuotiaskin pitää sylissä. Soittimessa on tietysti paljon vähemmän näppäimiä, mutta peruseriaate on sama kuin isoimmissakin haitareissa: siinä on sekä mustia ja valkoisia näppäimiä, kuten pianossa. Halukkaat lapset voivat soittaa esimerkiksi 5-vuotiaiden ryhmässä harmonikalla pikkukappaleen, ja opettaja säästää tyylikkäästi taustalla niin, ettei säästys kuitenkaan dominoi lapsen musisointia. Olen varma, että kynnys tulla ryhmän eteen ja soittaa yksin voi olla monelle suuri. Mikäli yksi tai kaksikin lasta rohkaistuu soittamaan, on se hieno hetki kaikille. Toiset lapset voivat olla kuuntelukasvatuksen näkökulmasta kuunteluoppilaita. Mikäli lapsi innostuu ja haluaa soittaa lisää, voidaan vaihtaa näkökulmaa ja musisoida kaikki yhdessä improvisaation merkeissä.

Eräs 5-vuotias harmonikkaoppilaani osaa soittaa pikkuhaitarilla SO-MI-kappaleen ”Lennä, lennä leppäkerttu”. Tunnilla hänen soittoansa kuuntelee kolme muuta sisarusta. Aktivoin sisaruksia esittämällä heille mm. kysymyksen: ”Minkä kappaleen pikkusisko soitti?” Yhdessä harjoitellamme positiivisen palautteen antamista, ja pidän tärkeänä lasta kannustavan ja tukevan ilmapiirin ylläpitämistä.

Lapset pitävät leikistä, jossa opettaja tai toinen lapsi soittaa kysymyksen ja lapsi vastaa soittamalla. Soitan esimerkiksi harmonikalla kysymyksen ja lapsi vastaa valitsemallaan rytmisoittimella. Joku joukon rohkea saattaa vastata musiikilliseen kysymykseen jopa pianolla. Pienten harmonikkaoppilaitteni kanssa kehitin myös leikin, jossa opettaja soittaa ensin improvisoidun pätkän ja aloittaa tarinan esimerkiksi karhuperheestä, joka lähtee metsäretkelle. Lapsi vastaa soittamalla ja jatkaa tarinaa siitä, mitä karhut tekevät. Piilo-opetussuunnitelmana voin sisällyttää leikkiin esimerkiksi rytmimaan merkit TAA-AA, TAM ja TITI, jotka tämän työtavan kautta mielekkäästi opitaan. Elämyksellisyyden ja luovuuden näkökulmasta on herkuksista jatkaa improvisointia siten, että seuraavalla tunnilla kuunnellaan yhdessä keksitty tarina esimerkiksi nauhalta. Siitä voidaan piirtää tai maalata. Siitä voidaan tehdä myös tanssi, näytelmä, laulu tai rytmisoitinsoitus. Näin toteutuu hedelmällinen poikkitaiteellisuuden periaate.

Saarikorven luento Suzuki-metodista antoi paljon myös muita kuin varsinaiseen menetelmään liittyviä vinkkejä harmonikan luovaan ja elämykselliseen käyttöön. Tunneilla soitamme mm. ”Seepra-musiikkia”, jossa lapsi saa valita, soittaako esimerkiksi kellopelin mustilla vai valkoisilla laatoilla. Opettaja säestää sopivalla sointukierrolla ja lapsi saa improvisoida vapaasti. Tämä tuottaa silmiinpistävästi lapselle kokonaisvaltaisen elämyksen ja onnistumisen kokemuksen omasta musisoinnistaan.

Musiikin käsitepari korkea-matala on mielestäni haastava asia opettaa. Harmonikalla käsiteparin havainnollistaminen käy helposti ja ikään kuin vahingossa. Jälleen tarvitaan luovuutta ja mielikuvitusta. Lasta voi pyytää valitsemaan, haluaako hän olla karhu vai lintu. Harmonikkaa apuna käyttäen lintu soittaa korkeita ääniä lähellä jalkoja olevista näppäimistä ja karhu matalia ääniä läheltä leukaa. Tähän harjoitukseen saadaan vielä uusi luovuuden taso, kun otetaan mukaan mainittujen eläinten vuoropuhelu. Opettaja ja lapsi keskustelevat karhuna: lintu kysyy karhulta korkeilla äänillä jotakin ja karhu vastaa matalilla äänillä. Mukaan voi ottaa dialogin, mikä on kaikkien lasten mielestä tosi hauskaa. Osia voidaan ja on hyväkin välillä vaihtaa.

Pidän itse kiinni tavoista, joista voi tunnistaa hyvän musiikkikasvattajan. Lasten kanssa voimme esittää ja tehdä pieniä lauluja, ja se kaikki on musiikkia. Jokaisen tulee saada nauttia musiikista, ja jokainen musisoi omalla tavallaan.

5.3 Monipuolisuus on voimavara

Olen työssäni havainnut, että juuri soittimen avulla saa vangittua lasten huomion. Katseet ja ilmeet kertovat lasten luontaisesta uteliaisuudesta. Kivelä-Taskinen kirjoittaa kirjassaan Rytmikylvyn Pikku-kuplat, että opettajan on hyvä muistaa, että käyttämällään musiikilla ei voi miellyttää kaikkia. Hän korostaa, että opettaja voi olla taitava musiikin käyttäjä suosiessaan eri lajien musiikkia sekä erilaisia rytmejä ja tempoja. Mikäli opettaja käyttää musiikkia monipuolisesti, hän rikastuttaa lasten aistielämyksiä. Tämän vuoksi harmonikka on oiva soitinvalinta, koska sillä on mahdollista soittaa rytmisesti ja melodisesti monipuolista musiikkia. (Kivelä-Taskinen 2011, 51.) Tarkoitukseni ei ole antaa sellaista kuvaa, että käyttäisin muskarissa ainoastaan harmonikkaa. Monipuolisuus näkökulmana

tarkoittaa mielestäni sitä, että opettaja uskaltaa irrottautua niin sanottujen perusrutiinien kahleista ja käyttää useita soittimia opetustyössään.

Musiikkikasvattaja voi varsin pienellä vaivannäöllä opiskella soittamaan erilaisia soittimia. Peruskierrolla I-IV-V pääsee jo pitkälle tonaalisen selkärangan ympärille muotoutuvalle musiikille. Soitin voi olla harppu, konserttikantele, banjo tai vaikka ukulele. Pidän siis tärkeänä sitä, että opettaja pitää huolen siitä, että soitinvalikoima ei ole liian suppea. On hyvä muistaa, että mikäli opettaja suuntautuu musiikkikasvatukseen alueelle, hänen on hyvä hallita useamman soittimen käytön peruseriaatteet.

Kaikki sotaveteraanit ja monet nuoremmatkin sukupolvet tunnistavat kappaleen Säkijärven polkan. Kappale on Suomelle kulttuurihistoriallisesti merkittävä. Kokeneena muusikkona voin sanoa, että se on aina yhtä suuri elämys aikuisyleisölle sekä lapsille. Ikäihmisillä se herättää niin hyviä kuin huonojakin muistoja, mutta sitä kappaletta soittamatta ei hanuristi keikalta poistu. Yleensä polkka soitetaan viisirivisellä harmonikalla. Muskarin näkökulmasta polkalla voi tuoda esiin sen, kuinka nopeasti ja taiturillisesti harmonikkaa voi soittaa.

6 HARMONIKAN JA HAITARILAIKUN HYÖDYNTÄMINEN OPETUKSESSA

Koputtamalla ja taputtamalla harmonikkaa saa aikaan erilaisia ääniä. Harmonikan pintaan koputtaessa voi lapsille antaa ohjeen valita tuotettua ääntä vastaava rytmisoitin, esimerkiksi kapulat. Taputtamalla harmonikan avonaiseen palkeeseen saadaan aikaan erilainen ääni, ja myös sille voidaan valita ääntä kuvaava soitin, esimerkiksi rumpu, ja soittotapana kalvon sively. Mielikuvitusta käyttämällä voidaan saada ääniä aikaan myös vaihtamalla harmonikan äänirekistereitä tai kiinnittämällä ja aukaisemalla neppareita. Myös diskanttipuolen näppäimiä voi sivellä tai vetää nopeasti sormen päillä ilman äänen tuottamista. Paljetta voi varovasti myös lärpyttää, kuten ikkunan kaihtimia. Aluksi voidaan lähteä liikkeelle yhdestä tai kahdesta tavasta käyttäen harmonikkaa edellä mainituin keinoin. Vaikeustasoa voi lisätä lisäämällä soittotapoja, jotka kehittävät lapsen muistia. Tätä voi myös käyttää, kun tunnilla käsitellään sointiväriä musiikin yhtenä peruspilarina.

Erilaiset rytmisoitinharjoitukset on helppo havainnollistaa harmonikalla. Vasemmalla puolella istuvat lapset voivat esimerkiksi soittaa rummulla TAM-rytmiä, jota opettaja ohjaa soittamalla harmonikan bassolla perussykettä. Lapsille annetaan ohje seurata opettajan käden rytmiä. Oikealla puolella istuvat lapset taas soittavat esimerkiksi rytmikapuloilla yhtä aikaa TITI-rytmiä, jota opettaja johtaa oikealla kädellä. Etuna on myös se, että opettaja voi soittaa vasemman käden TAM-rytminä tiettyä sointua, esimerkiksi D-duuria. Tällöin laulun sävellajikin pysyy samana laulua lauletaessa. Tähän harjoitukseen on opettajan myös helppo lisätä vaikka jokin musiikillinen vastakohtapari, esimerkiksi hiljainen–voimakas, nopea–hidas tai muu vastaava.

Orff-pedagogiikan näkökulmasta harmonikan erilaisiin rytmisiin soittotapoihin voi keksiä erilaisia liikkeitä ja kehorytmejä. Esimerkkinä mainitsen yhden tunnilla käyttämäni harjoituksen. Soitin haitarin paljetta sen ollessa kiinni taputtamalla neljäsosasykettä eli TAM. Lapset kulkevat sykkeessä vapaasti tilassa kurkottaen ja keräten omenoita puusta. Omenoiden keräämisessä taustalla oli ajatus siitä, että lapset tekevät samalla keskiviivan ylityksiä. Lapset myös havainnoivat ja keskittyvät kuuntelemaan, milloin perussyke päättyy ja opettaja soittaa

harmonikasta glissandon. Silloin kaikki lapset tietävät valahtaa maahan. Sama leikki jatkuu alusta esimerkiksi niin, että lapset valitsevat itsellensä rytmisoittimen ja soittavat liikkueessaan myös samaa perusrytmiä. Glissandon soidessa jälleen valutaan lattialle makaamaan. Leikkiä varioidaan seuraavaksi niin, että liikutaan edelleen perusrhythmissä soitinta soittaen ja opettaja kertoo, kuka saa soittaa milloinkin sooloa. Soolonsoittaja saa improvisoida vapaasti. Tällaisia tilanteita opettaja voi varioida mielin määrin. Korostan, että mielestäni lasten ideoita kannattaa kuunnella. Sieltä tulevat poikkeuksetta parhaat jalostusehdotukset.

Harmonikkalaukun hyödyntämisen rekvisiittana keksin vasta aloitettuani opinnot Lahden ammattikorkeakoulussa. Musiikkikasvatuksen didaktiikkaa, kuvallista ilmaisua ja nukketeatteria opiskellessani tajusin: ”Ei sen haitarilaukun tarvitse nurkassa pölyntyä. Sitähän voi käyttää vaikka mihin!” Aluksi aloin hyödyntää laukua aarrelaatikkona. Aloitin tunnin teeman motivoinnin ottamalla laukusta esimerkiksi eläimen, joka seikkailee tunnilla. Lisäarvoa laukulle tuo myös se, että siinä on avattava kansi. Voit avata sen hitaasti avaamalla ensin kiinnikkeet. Voit kurkata hieman laukun sisään ja laittaa sen äkkiä takaisin kiinni. Opettaja voi leikkiä hämmentynyttä. Sitten sieltä voi varovasti kurkata pehmolelu, joka aluksi hieman säikähtää ja menee takaisin piiloonsa. Lapsia tarkkaillessani olen havainnut tällaisen pala palalta tapahtuvan motivoinnin jännittäväksi ja vangitsevaksi.

Joulun alla hyödynsin haitarilaukua yhdistämällä musiikillisia tavoitteita tapakasvatukseen. Harjoittelimme erästä uutta siivouslaulua. Motivointina avasin laukun, josta vedin käteeni käsinuken. Olin kerännyt laukkuun paperisilppua ja kaadoin sen lattialle. Lapset katsoivat silmät pyöreänä, mitä nyt tapahtui. Käsinukke alkoi kerätä roskia roskikseen laulaen samalla uutta laulua. Loppujen lopuksi lapset olivat niin innokkaita siivoajia, että roskat kaadettiin moneen kertaan ympäri ämpäri. Laulu tuli tutuksi ikään kuin puolivahingossa, ja lopuksi vielä keskustelimme siitä, kuinka on kohteliasta siivota esimerkiksi omat lelut paikoilleen leikin jälkeen.

Haitarilaukku käy mainiosti myös nukketeatterialustaksi. Laukun voi laittaa pystyasentoon, ja sen takana on helppo pitää esityksessä tarvittavaa rekvisiittaa. Laukun etupuolen pintaan, jonka lapset näkevät, on myös helppo teipata tarinaan

liittyvä kuva. Eräällä tunnillani kiinnitin laukkuun metsän kuvan, jossa oli paljon erilaisia eläimiä. Eläimet suunnittelivat lähtevänsä risteilylle. Kun sadussa päästiin siihen asti, että risteily alkaa, irrotin laukusta metsäkuvan ja kiinnitin tilalle meriaiheisen risteilykuvan. Satu jatkui edelleen, ja saavuttiin vieraaseen kaupunkiin, jolloin jälleen vaihdettiin kuvaa. Eläimet tietysti palasivat matkalta, ja kuvat vaihtuivat edelliseen tapaan, kunnes oltiin taas kotimetsässä.

Oletko ajatellut, että haitarilaukkua voisi käyttää myös piirtämiseen? 5-vuotiaiden ryhmässä päällystin koko laukun valkoisella paperilla. Harjoittelimme musiikin kautta keskittymistä ja oman vuoron odottamista. Kun musiikki pysähtyi, opettaja nimesi lapsen, joka tulee piirtämään laukkuun jotakin. Muut lapset odottivat paikallaan liikkumatta patsaina. Leikkiä jatkettiin niin, että lapset saivat kertoa, kuka seuraavaksi piirtää. Koska piirtämispinta-alaa oli paljon, kertasimme jälleen ovelasti jo opittuja musiikillisia asioita, esimerkiksi käsitepareja nopea-hidas ja voimakas-hiljainen. Lapset saivat jälleen kertoa, kuka kaveri saa seuraavaksi piirtää ja liikkuko hän laukun luo esimerkiksi nopeasti, hitaasti, voimakkaasti painavin askelin vai jollakin muulla tavalla. Kun piirustus oli valmiina, haitarilaatikko oli esteettisesti todella vangitseva näky! Oli aika kuunnella jälleen lasten loistavia ajatuksia: ”Jani. Arvaa mitä? Toi on niinku joku linna.” Ja arvatakaa mitä? Seuraavalla viikolla aloitimme jännittävän satumaateeman ja meillä oli ihan ikioma linna!

7 OMA LASTENKONSERTTI: ”HASSUN HAITARIN MATKASSA”

Sain loistavan tilaisuuden syksyllä 2012, kun minua pyydettiin käsikirjoittamaan kesäksi 2013 Riihimäen kesäkonserttitapahtumaan lastenkonsertti, jonka toteuttamiseen sain täydellisen taiteilijan vapauden. Päätin tehdä omien laulujeni ympärille käsikirjoituksen, jossa harmonikka on pääroolissa. Konsertin nimi oli selvillä samana iltana: ”Hassun haitarin matkassa”.

Konsertin valmistaminen ja toteuttaminen oli mieluisa projekti. Halusin leipoa kakun, jonka pohjan rakensin yli kahdenkymmenen vuoden kokemukseni pohjalta monipuolisena muusikkona ja lauluntekijänä. Kakun täytteeksi halusin käyttää kokemustani kasvattajana ja varhaisiän musiikinopettajana.

Konsertin kesto oli reilu puoli tuntia, ja punaisena lankana oli koko esityksen ajan seikkaileva haitari, josta olin tehnyt helposti omaksuttavan tunnuslaulun. Laulua laulettiin konsertin aikana useasti. Lapset nauttivat siitä, että laulu tuli tutuksi ja siihen pystyi osallistumaan yhdessä laulaen sekä kehorytmein.

Konsertin aikana harmonikka kasvoi pienestä suureksi. ”Haitarin syömislaulua” laulamalla pohdittiin terveellisen ruoan merkitystä. Laulussa oli kaikulaulun idea, jossa opettaja lauloi ensin: ”Mitä sille voisimme syöttää? Annetaan sille banaania...”, johon lapset lauloivat vastauksen: ”Annetaan sille banaania” jne. Haitarilaukun hyödyntäminen oli lapsista hauskaa. Kerroin lapsille, kuinka pieni haitari muistaa aina aamuisin syödä kiltisti äitiharmonikan keittämää puuroa. Näin pieni haitarikin kasvaa joskus isoksi ja reippaaksi. Ja sitten se tapahtuu: haitarilaukku avautuu ja sieltä tuleekin esiin hurjan iso haitari! Mukanani oli sekä pieni että iso haitari.

Halusin käsitellä konsertissani myös tunteita. Tein yhden surumielisen laulun, jossa hiiri oli sairastunut, kun se ei syönyt terveellisesti äidin neuvoista huolimatta. Hiiri joutui perumaan esiintymisensä hassun haitarin kanssa, ja hänen tilalleen jouduttiin etsimään sijainen. Kohtausta seurasi välittömästi hiiren parantuminen, joka oli iloinen asia. Konsertti jatkui iloisissa tunnelmissa: kannattaa siis syödä vihanneksia ja hedelmiä!

Konsertteja oli peräkkäin kaksi, ja yli 400 lasta kävi kuuntelemassa sen. Halusin konsertista vuorovaikutuksellisen, joten esityksen aikana aktivoin lapsia kysymyksillä. Konserttini sisälsi lähes kokonaan omia lauluja. Mielestäni uusilla laadukkailla lastenlauluilla on paljon annettavaa. Hyvin tehtyinä ne käsittelevät esimerkiksi iloa, surua ja kiukkua syvällisemmin lapsen maailmasta käsin. Vanhojen lastenlaulujen merkitystä ei tule silti väheksyä, koska niillä on myös tärkeä sanoma ja tehtävä kansanperinteen jatkajana. Laulun tekemisen taito tai vaikkapa kädentaidot ovat tärkeä osa opettajan luovaa ajattelua ja toimintaa. Hyvin tehty laulu sisältää lapselle myös oivalluksen tai opetuksen. Lapsi tarvitsee monipuolisia aistielämyksiä, jotta voimme tukea lapsen holistista kehitystä syvemmin.

Konsertissa halusin aktivoida lapsia liikkumaan omalla paikallaan isoilla ja pienillä liikkeillä musiikin mukaan, koska liikkuminen on lapselle luontainen ja mielekäs tapa toimia. Siksi hyödynsin liikkumista useissa laulussa mahdollisuuksien mukaan. Myös hassunkurinen soittaminen haitarilla oli lapsista hauskaa. Välillä laitoin toisen käden piiloon ja vain toinen käsi soitti vasemman puolen bassonäppäimistöä. Välillä haitaria soitti hiiri, ja lapset saivat kertoa, menikö kappale oikein vai väärin. Lapsilla oli todella hauskaa, ja samalla olin iloinen sitä, että konsertin teemalaulu oli opittu ja jopa ihan täydellisesti!

On selvää, että 400 lasta muodostavat varsin heterogeenisen ryhmän. Usein konserteissa vain istutaan ja kuunnellaan musiikkiesityksiä. Halusin toteuttaa erilaisen konsertin, ja siksi käsikirjoitin siitä mahdollisimman vuorovaikutteisen. Matkoiltakin tuodaan kotiin yleensä tuliaisia. Toivon, että yleisöni voi saada matkaansa niin vahvoja elämyksiä, että voisi kantaa niitä muistoissaan pitkälle tulevaisuuteen. Käsikirjoitin ja toteutin elämäni ensimmäisen lastenkonsertin, ja tuo kesäkuinen aamupäivä oli palautteen mukaan ikimuistoinen. Uskon ja toivon, että ”Hassun haitarin matkassa” lallattelu jatkuu vielä pitkään kodeissa niin vaippaa vaihtaessa kuin palikkatorneja tehdessäkin.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön kirjoittaminen on ollut itselleni elämyksellinen matka. Kaikki teorian, käytännön opetustyön ja muusikon työn tiedot ja taidot ovat olleet suurennuslasin alla. Olen katsonut itseäni ikään kuin avattuna peilin edessä. Tärkeä oivallukseni on ollut ymmärtää jatkuvan reflektoinnin merkitys. En olisi oivaltanut kaikkea tarpeellista istumalla luennoilla, tekemällä opettajan työtä tai laulamalla satapäiselle yleisölle. On tärkeä ymmärtää, että paluu alkulähteille, omaan sisimpäänsä, onkin opettajana kasvamisessa merkittävää.

Olemme jokainen joskus olleet lapsia. Sisäinen lapsi ei katoa aikuistumisen myötä, vaikka lapsen ääni yritetään hiljentää aikuisena monin defensiivisin keinoin. Se kuuluu kulttuuriimme. Mikäli lasten kanssa työskentelee sydämellään, on mahdollista nähdä paremmin heidän maailmaansa. Lapsesta tulee kuin peili, joka palauttaa mieliimme niin hyvät kuin huonotkin lapsuusmuistomme. Lasten kanssa työskentely vaatii aikuiselta ehdotonta läsnäolon taitoa. Lapsi aistii varmasti, elätkö ja toimitko tässä ja nyt, vai mietitkö kenties kesken tunnin omaa kauppalistaasi. Defensseillä on taipumus tukahduttaa sisäinen lapsemme. Se voi jopa vaikeuttaa muistamista: ”Millainen olin lapsena?” Lapsi on kuitenkin luonnostaan luova ja haluaa tutkia, kysyä, pohtia ja vertailla asioita estottomasti. Myös aikuinen pystyy samaan, mikäli on valmis heittäytymään ja luopumaan hetkeksi omista estoistaan ja mahdollisista vääristäkin uskomuksista suhteessa itseensä. Opettajana on tärkeää reflektoida myös oman kasvatuksen ja kulttuurikäyttäytymisen synnyttämiä estoja ja ennakkoasenteita. On taito ylentyä lapsen tasolle. Lapsi ei tuomitse. Reipas ja avoin ilmapiiri synnyttää lisää ideoita, ja opettaja voi ohjailla lapsia monenlaisten luovien asioiden äärelle. Lapsi oppii kuitenkin ensin tekemällä, joten sinun on pystyttävä näyttämään mallia, muuten syvää yhteyttä lapsen ja opettajan välille ei synny ja itse oppiminen jää pintapuoliseksi.

Opettajan on oltava jatkuvasti kiinnostunut siitä, mitä lasten maailmassa tapahtuu. Työ sisältää paljon haasteita, ja siksi tarvitaan monipuolisia metodeja ja tapoja lähestyä opetettavaa asiaa. Musiikki on jatkuvassa muutostilassa. Erilaisia musiikillisia variaatioita syntyy kaikissa genreissä, myös lastenmusiikissa.

Opettajan on siis jatkuvasti pysyttävä ajan hermolla myös kuuntelukasvatuksen näkökulmasta.

Työssäni käsittelin oman instrumenttini harmonikan monipuolista käyttöä muskarissa. Harmonikkaa käytetään yhä enemmän erilaisissa musiikkityyleissä, mutta toisaalta kulttuurimme ei suosi nopeita muutoksia. Harmonikan pitkä matka taidemusiikin alalla hyväksytyksi soittimeksi on tästä hyvä esimerkki. Heavy-musiikin soittaminen harmonikalla olisi ollut 1990-luvulla kauhistus, mutta nyt se on yksi mahdollisuus. Luova ja motivoiva opettaja ei sammuta jatkuvan muuntumisen, elinikäisen oppimisen kynttilää. Aion myös tulevaisuudessa työssäni pohtia jatkuvasti uusia luovia mahdollisuuksia harmonikan ja myös muiden soittimien käytössä. Tämä kirjoitusprosessi on antanut pontta tämänsuuntaiselle kehittymishaasteelle.

Luovuus ja mielikuvitus ovat tavallaan uusia asioita kulttuurissamme. Ei ole pitkä aika siitä, kun opetusjärjestelmä runnoi opetussuunnitelmansa behavioristisen myllyn läpi. Opettajat koulutettiin korokkeelle, josta äänenkäytön ammattilaiset sanelivat opit ja ne tuli sisäistää sellaisenaan. Behaviorismin rippeitä ei ole vielä kukaan pystytty täysin karsimaan, koska muutokset eivät tapahdu hetkessä. Varhaisiän musiikinopettajan koulutusta on kehitetty jatkuvasti, ja painoalueita on samalla tarkastettu. Koulutus perustuu pitkälti työtapoihin, jotka kasvattavat luovuuteen, heittäytymiseen ja improvisointiin.

Ammattikorkeakoulun pakolliseen opinto-ohjelmaan sisältyy neljän opintopisteen laajuiset yrittäjäysoopinnot. Se on hyvä infopaketti esimerkiksi omaa musiikkikoulua suunnittelevalle varhaisiän musiikinopettajalle. Oman yrityksen perustaminen vaatii jatkuvaa ajan hermolla olemista. Enää ei välttämättä riitä, että tekee työnsä samalla konseptilla vuodesta toiseen. Luovuutta, improvisointia ja muuntautumiskykyä tarvitaan yhä enemmän.

Luovuus ruokkii luovuutta. Työhönsä omistautuva opettaja osaa hyödyntää lasten omat ideat ja mielikuvituksen tuotteet. Yhdessä tekeminen ja keksiminen saavat aikaan yhteisiä onnistumisen elämyksiä ja ne kasvattavat edelleen lasten halua oppia ja tehdä asioita yhä innostuneemmin. Luovuutta voi jokainen opettaja harjoitella. Tärkeää on toimia ulkoisena motivoijana ja aktivoida lasta

kognitiivisen ajattelun pariin. Lapsi voi itse tutkia soitinta ja kertoa siitä omasta kokemusmaailmasta käsin. Esimerkiksi kehärumpu voi saada aivan uusia merkityksiä. Rumpu voi olla käännettynä esimerkiksi hiiren kotipesä, ja sitä voi siten hyödyntää vaikka pöytäteatterissa. Kehärumpujen alle voi myös piilottaa kuvakortteja ja pelata vaikka muistipeliä.

Suosittelenkin, että mikäli et koe olevasi tarpeeksi luova esimerkiksi kitaraa soittavana muskariopettajana, hälytä apuun parhaat opettajasi: lapset!

Instrumenttisi saa takuuvarmasti uusia ulottuvuuksia. Kitarasta voi muodostua vaikkapa siilin kotipesä. Työ varhaisiän musiikkikasvattajana on opettavaista ja palkitsevaa. Jokaisella opettajalla tulee olla mahdollisuus työskennellä luovasti omien taitojensa mukaisesti. Kahta samanlaista opettajaa ei ole, ja se olkoon rikkaus! Jokainen tekee työtä omalla persoonallaan ja tyylillään. Tässä työssä ei voi puhua vääränlaisesta tekemisestä, sillä luovuus sisältää yllätyksellisyyttä ja kokeiluja. Muskariopettajan työssä ei voi eikä täydy tulla ikinä valmiiksi.

LÄHTEET

Ahonen, R. 2011. Observointi Sibelius-opiston 6-vuotiaiden soitinesittelytunnilla. Hämeenlinna 22.8.2012.

Andersson, O. 1907. Bränn dragharmonikorna! Finsk Musikrevy No. 3, 12.

Hakomäki H. 2007. Tarinasäveltämisen taito. PC-kustannus, Juva: WS Bookwell.

Joukamo-Ampuja, E. 2013. "Vuorovaikutus, Luovuus ja Improvisaatio"- luento Lahden Ammattikorkeakoulussa 15.4.2012.

Karppinen, S., Puurula, A & Ruokonen I. 2001a. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer-Paino.

Karppinen, S., Puurula & Ruokonen I. 2001b. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaan taidekasvatukseen. Tampere: Tammer- Paino.

Kivelä-Taskinen, E. 2011. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Helsinki: Kyriiri.

Kontunen, J. 1988. Soitinopas. Porvoo: WSOY.

Linnankivi, M., Tenkku, L. & Urho, E. 1981. Musiikin didaktiikka. Porvoo: WSOY.

Lummelahti, L. 2001. Yksilöllinen esiopetus. Helsinki: Tammi.

Pihlajamaa, L. 1967/2007 harmonikkakoulu näppäin sekä pianoharmonikalle, I oppijakso. Vaajakoski: Gummerus.

Ritmala, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2010. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.

Romu T. 2006. Harmonikkaviikarit musiikkimaassa. Colourstrings-menetelmän soveltamisperiaatteita harmonikalle. Sibelius-Akatemia. Pro gradu. Viitattu 31.3.2013. Saatavissa: <http://ethesis.siba.fi/ethesis/files/nbnfife200811042045.pdf>

Saarikorpi, K. 2013. Luento Suzuki- metodista Lahden Ammattikorkeakoulu 14.4.2013.

Sibelius-Akatemia: etnonet-sivusto hakusanalla ”harmonikka”. Viitattu 15.3.2013.

Saatavissa: www.siba.fi/etno.net

Uusikylä, K & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. Porvoo: WSOY.

LIITE 1 Tuntisuunnitelma 1

Lapsiryhmä (4-5-vuotiaat)	Sibelius-opisto
Teema	Avaruus
Musiikilliset tavoitteet	Nopea-hidas (1. tunti)
Päivämäärä	2.3.2013

1. **TULOLAULU** ”Kukahhan se täällä tänään on?”
2. **MUSKARIPELLE JA MOTIVOINTI**
 - Saapuu äänitehosteiden (oma-CD) saattamana muskariin omalla avaruusaluksella (askarreltu alus)
3. **MUSKARIPELLEN ”TAIKATEHTÄVÄ”**
 - Kun avaruusalus tulee lähelle lapsia, poljetaan jalkoja nopeasti. Kun avaruusalus lentää kauemmaksi, poljetaan jalkoja hitaasti
 - Tehdään sama lattialla, niin, että lapset saavat lennättää alusta ja muuten edelliseen tapaan
4. **LAULETAAN:MUSKARIPELLE LAULAA UUDEN OPITTAVAN ”AVARUUSLAULUN” (säestys harmonikka)**
 - Selitetään oudot sanat
 - Haitarista tulee avaruusaluksen kotiplaneetta ja siellä on erilaisia planeetalle ominaisia ääniä. Jokainen lapsi saa tulla vuorollaan painamaan haitarista nappuloita, minkälaisen avaruusäänen saakaan aikaiseksi?
 - Jotta avaruusalus voi laskeutua kotiplaneetan (haitarin) päälle, sen tarvitsee saada kutsu planeetalta, joka on uusi ”AVARUUSLAULU” laulettuna ensin hitaasti, sitten nopeasti ja taas hitaasti.
5. **MUSIIKKILIIKUNTA ”AVARUUSALUS SEIKKAILEE”**
 - Lähdetään liikkeelle avaruusmusiikin tahdissa ja liikutaan avaruudessa musiikin mukaan hitaasti tai nopeasti. Välillä voidaan yhtäkkiä pysähtyä, kun musiikki pysähtyy (kertaus edellisestä musiikillisesta teemasta seis-stop). Lopuksi liidetään luokan toisessa päässä olevalle planeetalle (peitolle), jossa luvassa jotakin jännää.

6. SOITTAMINEN AVARUUSRUMMUILLA

- Soitetaan ja lauletaan avaruuslaulua, jotta saataisiin peiton alta esiin avaruusaarre.
- Lopulta esiin tulee planeetta (paperein päällystetty harmonikkalaatikko), jota kukaan ei ole vielä aiemmin avaruudesta löytänyt.
- Planeetalla on vielä sisässään aarteita, mutta ne tulevat esiin taas laulamalla ja soittamalla.
- Planeetta (haitarilaukku) avautuu ja jokainen saa vuorollaan ottaa sieltä erilaisia paperille piirrettyjä tai tulostettuja (laminoituja) planeetan elementtejä ja liimata ne planeettaan (haitarilaukkuun) sinitarralla.

7. MUSIIKKILIIKUNTALEIKKI

- Avaruusmusiikki soi ja sen pysähtyttyä jokainen vuorollaan ”tekee avaruusaluspatsaan”

8. AVARUUSALUSRENTOUTUS

- Pelle ja lapset rentoutuvat uudella planeetalla mukavan matkan jälkeen ja lopuksi matkustetaan oikein hitaasti takaisin kotipesään (omat penkit)

9. VÄRITTÄMINEN

- Väritetään avaruusaiheista kuvaa ja opettaja soittaa ja laulaa taustalla opittua avaruuslaulua tai muuta aiheeseen sopivaa laulua.

10. LOPPULAULU ”SOITTORASIA”

**LIITE 2 Lastenkonsertti ”Hassun haitarin matkassa”
mainos**

LASTENKONSERTIT

Matinsali torstai 6.6. klo 9.00 ja 10.15

HASSUN HAITARIN MATKASSA

Jani Mäkelä, harmonikka ja laulu

Kuplettilaulun suomenmestari Jani Mäkelä johdattaa lapset musiikkimatkalle Kesäkonserttien perinteisissä lastenkonserteissa.

”Hassun haitarin matkassa” on yhden miehen orkesterin kokoperheen esitys, joka karkottaa viimeisetkin unenrippeet aamuisilta kuulijoilta!

